

Correctievoorschrift VWO

Latijn

Vorbereidend
Wetenschappelijk
Onderwijs

20 | 00

Tijdvak 2

Inzenden scores

Uiterlijk 23 juni de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school op de daartoe verstrekte optisch leesbare formulieren naar het Cito zenden.

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de Regeling beoordeling centraal examen vastgesteld (CEVO-94-427 van september 1994) en bekendgemaakt in het Gele Katern van Uitleg, nr. 22a van 28 september 1994.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en het procesverbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het procesverbaal en de regels voor het bepalen van de cijfers onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.

3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

4 De examinerator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.

5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag of ieder kolon toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag of de vertaling van een kolon worden door de examinerator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel.

Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag of kolon is. Andere scorepunten, die geen gehele getallen zijn, zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord of een kolon geheel juist is vertaald, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;

3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord of een kolon gedeeltelijk juist is vertaald, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel;

3.3 indien een antwoord op een open vraag of de vertaling van een kolon niet in het antwoordmodel voorkomt en dit antwoord of deze vertaling op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het antwoordmodel;

3.4 indien één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;

3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het antwoordmodel anders is aangegeven;

3.7 indien in het antwoordmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord;

3.8 indien in het antwoordmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een toets of in het antwoordmodel bij die toets een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof toets en antwoordmodel juist zijn.

Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO.

Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het antwoordmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

5 Voor deze toets kunnen maximaal 88 scorepunten worden behaald. Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

6 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.

Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.

De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer (artikel 42, tweede lid, Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO).

Dit cijfer kan afgelezen worden uit tabellen die beschikbaar worden gesteld. Tevens wordt er een computerprogramma verspreid waarmee voor alle scores het cijfer berekend kan worden.

3 Vakspecifieke regels

Voor het vak Latijn VWO zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

1 Bij de beoordeling van een essayvraag geldt dat, indien het maximum aantal woorden is overschreden, hiervoor geen punt(en) in mindering wordt / worden gebracht.

2 Bij de beoordeling van de vertaling moet de score 0 worden toegekend indien in een kolom een zeer ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolom.

3 Indien bij de vertaling een aantekening is genegeerd en indien dit heeft geleid tot een onjuiste weergave van het desbetreffende tekstelement, één scorepunt / meerdere scorepunten in mindering brengen, afhankelijk van de zwaarte van de fout en het maximum van het desbetreffende kolom.

4.1 Antwoordmodel voor de vragen

Antwoorden

Deel-
scores

Tekst 1 Het twijfelachtige nut van divinatio

Maximumscore 2

- 1 De ondergang van het leger.

Maximumscore 3

- 2 Als het fatum **niet** bestaat, dan ligt de toekomst niet vast en kun je de toekomst dus niet voorspellen en is divinatio onmogelijk. Of woorden van overeenkomstige strekking.

1

1

1

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 3	
3 ☐ Als het fatum wel bestaat, dan ligt de toekomst vast en moeten de dingen toch gebeuren zoals door het fatum is bepaald en heeft divinatio geen zin. Of woorden van overeenkomstige strekking.	<u>1</u> <u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 2	
4 ☐ Uit het vervolg van de tekst blijkt dat de daar genoemde personen het niet prettig zouden hebben gevonden / eronder geleden zouden hebben wanneer zij de toekomst hadden gekend. Of woorden van overeenkomstige strekking.	
Maximumscore 2	
5 ☐ (mensen) uit onze staat (mensen) uit onze tijd / geen mensen van vroeger.	<u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 1	
6 ☐ Het werk moet na de dood van Caesar / na 44 voor Christus gepubliceerd zijn.	

Tekst 2 Het teleologisch godsbewijs

Maximumscore 2

- 7 Er is sprake van dingen „waarvan wij zeggen dat ze door de Voorzienigheid zijn gemaakt”. In een dergelijke uitspraak kan „wij” alleen slaan op aanhangers van de Stoa. Of woorden van overeenkomstige strekking.

Maximumscore 2

- 8 In beide teksten neemt de mens een bijzondere plaats in in de schepping / wordt de mens aangesteld als heer van de schepping.

Maximumscore 1

- 9 Twee van de onderstaande antwoorden:
pulchritudo (regel 16)
multitudo (regel 16)
varietas (regel 17)
Onjuist: amoenitas (regel 17)
Indien slechts één antwoord goed, geen scorepunt toekennen.

Maximumscore 2

- 10 una ex duabus naturis conflata (regel 19–20)

Tekst 3 De deugden

Maximumscore 2

- 11 Eerst moeten de zaken die nodig zijn om in leven te blijven, aanwezig zijn. / Eerst moeten de zorgen om in leven te blijven, voorbij zijn. Of woorden van overeenkomstige strekking.

Maximumscore 2

- 12 hominis propria (regel 1)
naturae hominis aptissimum (regel 4–5)

Maximumscore 2

- 13 Het accent op het zien.

Antwoorden	Deel- scores
Maximumscore 2	
14 ☐ Voor het terrein van de zintuiglijke waarneming (van wat mooi is) / het waarneembare. Voor het terrein van het geestelijk besef (wat goed is) / het geestelijke. Of woorden van overeenkomstige strekking.	<u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 1	
15 ☐ honestum (regel 16)	
Algemeen	
Maximumscore 4	
16 ☐ Relevante begrippen zijn: ratio, providentia, fatum, virtus, sapientia, natura / secundum naturam, apatheia, indifferentia. Voor elk ontbrekend of niet juist omschreven begrip 1 scorepunt in mindering brengen.	
Tekst 4	
Maximumscore 1	
17 ☐ Het epicurisme	
Maximumscore 2	
18 ☐ al haar pracht en al haar luister	
Maximumscore 2	
19 ☐ Deze omvang maakt het des te onwaarschijnlijker dat het werk door het toeval / een toevallige botsing van deeltjes / samenvallen van letters ontstaan kan zijn.	
Tekst 4 en 5	
Maximumscore 2	
20 ☐ Lucretius wil benadrukken dat met een klein aantal basiselementen zo verbazingwekkend veel verschillende combinaties gemaakt kunnen worden. In de Cicero-passage staat dat blind toeval niet in staat is een zo fraai gevormde wereld voort te brengen. Of woorden van overeenkomstige strekking.	<u>1</u> <u>1</u>
Tekst 6	
Maximumscore 2	
21 ☐ a. Als scepticus. b. Hij wil geen enkel oordeel als vaststaand aannemen.	<u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 2	
22 ☐ Cicero heeft kritiek op de leerlingen van Pythagoras, die voetstoots aannemen wat hun meester zegt. Multatuli verwijt Pythagoras dat hijzelf zijn volgelingen zo heeft beïnvloed dat zij zich beroepen op het gezag van hun meester. Of woorden van overeenkomstige strekking.	<u>1</u> <u>1</u>

4.2 Antwoordmodel voor de vertaling

Antwoorden	Deel- scores
Kolon 23 Maximumscore 2 Sed ea animi elatio (kolon 24 t/m 27) in vitio est. maar die gedrevenheid (kolon 24 t/m 27) is verkeerd.	
daar(langs) / (van) haar / zij	<u>0</u>
was verkeerd	<u>1</u>
Indien in het vervolg tijdfouten worden gemaakt omdat het praesens is opgevat als een praesens historicum, telkens 1 scorepunt in mindering brengen tot een maximum van 5 scorepunten.	
Kolon 24 Maximumscore 2 quae cernitur in periculis et laboribus die wordt gezien / men ziet bij gevaar / gevaren en inspanning(en)	
van / aan wie	<u>0</u>
scheiden / beslissen / zich kenmerken door	<u>0</u>
hij merkt op	<u>0</u>
proef / aanklacht	<u>0</u>
werk	<u>1</u>
lijden	<u>0</u>
Kolon 25 Maximumscore 1 si iustitia vacat als ze / hij rechtvaardigheid mist	
Niet fout rekenen: de vertaling: als rechtvaardigheid ontbreekt tijd hebben	<u>0</u>
zachtmoedigheid	<u>0</u>
Kolon 26 Maximumscore 2 pugnatque non pro salute communi en (ze / hij) niet vecht voor het algemeen welzijn	
vecht ze / hij (-que vergeten, als hoofdzin vertaald)	<u>0</u>
in plaats van	<u>0</u>
overeenkomstig	<u>1</u>
begroeten / groet	<u>0</u>
van de staat	<u>1</u>
versterken	<u>0</u>
Kolon 27 Maximumscore 1 sed pro suis commodis maar voor (zijn / haar) eigen belang(en) / voordeel	
Niet fout rekenen: voor de eigen gunstige dingen / situatie voor hun (eigen) belangen	<u>0</u>
voor zich door voordelen	<u>0</u>
gunstig / aangenaam / juist / passend	<u>0</u>

Antwoorden	Deel- scores
Kolon 28	
Maximumscore 2	
Non modo enim id virtutis non est Want dit is niet alleen geen teken van moed / een teken van gebrek aan moed	
dit is niet alleen geen teken van moed (enim vergeten)	<u>1</u>
want dit is niet alleen een teken van moed (ontkenning vergeten)	<u>0</u>
zojuist / maat / manier	<u>0</u>
deze dapperheid	<u>0</u>
talent / heldendaad	<u>0</u>
Kolon 29	
Maximumscore 2	
sed est potius immanitatis maar (het is) eerder (een teken) van slechtheid	
het is eerder slechtheid	<u>1</u>
maar van eerdere slechtheid	<u>0</u>
slecht	<u>0</u>
Kolon 30	
Maximumscore 2	
omnem humanitatem repellentis. die / omdat ze / hij alle beschaving / menselijkheid verhindert / afweert / uitsluit / verwerpt / afwijst / uitsluit.	
het menselijke / menselijke natuur / mensheid	<u>1</u>
vriendelijkheid / wellevendheid	<u>1</u>
jullie verhinderen / weren af	<u>0</u>
terwijl hij / zij / het verhindert / afweert	<u>1</u>
terugstoten / wegduwen / omstoten	<u>1</u>
Kolon 31	
Maximumscore 2	
Itaque probe definitur a Stoicis fortitudo Dus wordt dapperheid goed / juist door de Stoïcijnen gedefinieerd	
Niet fout rekenen: door de Stoïsche filosofie	
goedkeuren / tegenhouden	<u>1</u>
terdege / braaf	<u>1</u>
begrenzen	<u>1</u>
van(af)	<u>0</u>
Stoïsche dapperheid	<u>0</u>
kracht	<u>1</u>
toevallig / door dapperheid	<u>0</u>
Kolon 32	
Maximumscore 3	
cum eam virtutem esse dicunt wanneer ze zeggen dat het / dit / zij / deze de / een deugd / goede eigenschap / moed / dapperheid / kracht is	
Niet fout rekenen: omdat	
Niet fout rekenen: dat het deze / die moed is (die strijdt voor)	
toen / hoewel / nadat / met	<u>0</u>
wanneer ze (tegen) haar zeggen dat er / het dapperheid is	<u>0</u>
haar moed	<u>0</u>
dat zij moedig is	<u>0</u>

Antwoorden	Deel- scores
Kolon 33 Maximumscore 2 propugnantem pro aequitate. die strijdt voor rechtvaardigheid	
Niet fout rekenen: als hij / zij / het strijdt terwijl hij / zij / het strijdt	<u>0</u>
Kolon 34 Maximumscore 2 Quocirca nemo (kolon 35) laudem est adeptus. Daarom heeft niemand lof verworven	
heeft hij geen lof verworven	<u>1</u>
er is geen lof verworven	<u>0</u>
door niemand is lof verworven	<u>1</u>
prijzen	<u>0</u>
Kolon 35 Maximumscore 3 qui fortitudinis gloriam consecutus est insidiis et malitia die de roem van dapperheid heeft nagestreefd met list(en) / hinderlagen / op sluwe wijze en (met) bedrog / doortraptheid	
hoe	<u>0</u>
welke dapperheid	<u>0</u>
met dapperheid	<u>0</u>
sieraad	<u>2</u>
grootspraak	<u>1</u>
zitten op / bezet houden / belagen / zich vestigen	<u>0</u>
ondeugendheid	<u>2</u>
Kolon 36 Maximumscore 1 Nihil enim honestum esse potest, Want niets kan eervol zijn,	
Niet fout rekenen: niets eervols kan er zijn geacht / mooi	<u>0</u>
Kolon 37 Maximumscore 1 quod iustitia vacat. dat rechtvaardigheid mist.	
omdat / het feit dat / in welk opzicht / sinds	<u>0</u>
zachtmoedigheid	<u>0</u>
Indien ook in kolon 25, hier opnieuw aanrekenen.	
Kolon 38 Maximumscore 2 Praeclarum igitur illud Platonis: Voortreffelijk / beroemd / zeer duidelijk is dus de volgende uitspraak van Plato:	
berucht	<u>0</u>
de beroemde Plato	<u>0</u>
de volgende beroemde uitspraak (is) dus van Plato	<u>0</u>

Antwoorden	Deel- scores
Kolon 39	
Maximumscore 1	
inquit hij zegt	
onrustig	<u>0</u>
men zegt	<u>0</u>
Kolon 40	
Maximumscore 4	
„Non” (kolon 39) „solum scientia (kolon 41) calliditas potius quam sapientia est appellanda niet alleen (kolon 39) moet kennis (kolon 41) eerder geslepenheid dan wijsheid worden genoemd	
levenswijsheid	<u>2</u>
door kennis	<u>1</u>
niet alleen kennis moet eerder geslepenheid genoemd worden	<u>2</u>
niet alleen moet geslepenheid eerder kennis worden genoemd	<u>1</u>
(zo)als / die / hoezeer	<u>1</u>
verstandig	<u>2</u>
doen landen / brengen naar / toespreken	<u>0</u>
is genoemd	<u>1</u>
Kolon 41	
Maximumscore 2	
quae est remota ab iustitia die ver / verwijderd is van rechtvaardigheid	
omdat	
van / aan wie	<u>0</u>
Indien ook in kolon 24, hier opnieuw aanrekenen.	
afkerig / afgelegen / uitgesloten van	<u>1</u>
door	<u>0</u>
Kolon 42	
Maximumscore 3	
verum etiam animus (kolon 43) audaciae potius nomen habeat quam fortitudinis. maar zelfs verdient een / de mentaliteit (kolon 43) eerder de naam van overmoed / vermetelheid dan van dapperheid	
de mentaliteit van overmoed	<u>0</u>
verdient een naam voor (zijn) overmoed	<u>0</u>
verdient eerder de naam van moed dan van dapperheid	<u>0</u>
Kolon 43	
Maximumscore 1	
paratus ad periculum, (die) bereid (is) tot gevaar	
klaargemaakt / voorbereiding	<u>0</u>

Kolon 44**Maximumscore 3**

si sua cupiditate non utilitate communi impellitur,
als hij / zij door (zijn / haar) eigen verlangen / begeerte (en) niet door algemeen belang
gestuurd wordt,

Niet fout rekenen: als zijn verlangen (hem) stuurt en niet het algemeen belang
zich

0

als zijn verlangen wordt gestuurd niet (door) het algemeen belang

0

niet door zijn eigen verlangen maar door het algemeen belang

0**Einde**